

Sytuacja na rynku consumer finance

III kwartał 2023

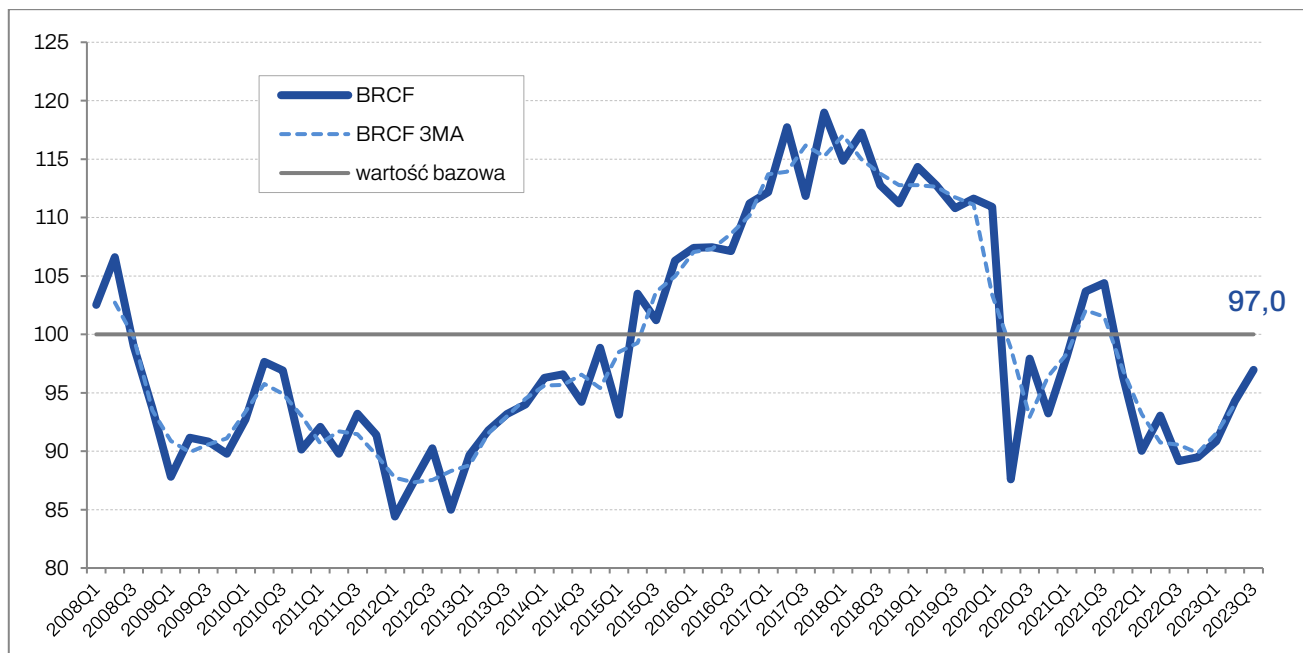
INFORMACJA SYGNALNA

Z | P | F

Związek
Przedsiębiorstw
Finansowych
w Polsce

BAROMETR RYNKU CONSUMER FINANCE

Barometr Rynku Consumer Finance wzrósł czwarty kwartał z rzędu do poziomu 97,0 pkt., pozostając poniżej długookresowej średniej.

W III kwartale 2023 r. wartość Barometru Rynku Consumer Finance (BCRF) wzrosła o 2,7 pkt. do poziomu 97,0 pkt. Jest to już czwarty kwartał z rzędu, w którym odnotowano wzrost wskaźnika – łącznie w tym okresie o 7,8 pkt. BCRF jest obecnie w wyraźnym trendzie wzrostowym, choć nadal jest w obszarach pesymistycznych, tj. poniżej 100 pkt. Jest też wciąż znacznie poniżej szczytu notowanego przed pandemią, kiedy to wynosił ponad 111 pkt.

Trzeci kwartał z rzędu ubyło pesymistów w zakresie przyszłej sytuacji gospodarczej. Ok. 51% gospodarstw domowych oczekuje pogorszenia ogólnej sytuacji ekonomicznej Polski w następnych 12 miesiącach. Przed kwartałem było to 59%, przed rokiem ok. 75%, a w szczycie pandemii nawet 80%. Z drugiej strony stopniowo przybywa optymistów – obecnie stanowią oni ok. 21%, poprzednio 19%, a przed rokiem 11%. Saldo optymistów i pesymistów wynosi obecnie ok. 23 pkt. i jest w trendzie wzrostowym. Jest jednocześnie na poziomie długookresowej średniej, jednak wciąż daleko nam do wartości notowanych przez pandemią. Obecna poprawa ocen może wynikać z faktu, że część ekonomistów prognozuje, że spowolnienie gospodarcze w tym roku może nie być tak głębokie, jak pierwotnie wskazywano. Mało prawdopodobne jest też, że gospodarka wejdzie w recesję. Z drugiej strony daleko nam do poziomów z okresu bardzo dobrej koniunktury.

W bieżącym badaniu spadły obawy przed bezrobociem. Obecnie około 42% respondentów oczekuje jego wzrostu, w porównaniu z ok. 53% poprzednio i 60% przed rokiem.

Łącznie oceny otoczenia makroekonomicznego w III kwartale br. przyczyniły się do wzrostu wartości BRCF.

W ślad za poprawą ocen całej gospodarki idą w dalszym ciągu dobre oceny w zakresie własnych budżetów

gospodarstw domowych. W bieżącym badaniu ok. 55% respondentów deklaruje, że ma nadwyżkę i jest w stanie oszczędzać z bieżących dochodów (poprzednio 51%, przed rokiem 50,5%).

Jeżeli chodzi o przyszłą sytuację finansową gospodarstw domowych, to ubyło prognozujących jej pogorszenie – jest ich obecnie ok. 39%, wobec 45% poprzednio i 62% przed rokiem. Poprawę sytuacji finansowej w następnych 12 miesiącach deklaruje z kolei około 23% respondentów. Poprawiła się również jakość obsługi zobowiązań. Obecnie ok. 55% respondentów spodziewa się bezproblemowej obsługi swoich zobowiązań, przed kwartałem było to ok. 53,7%, a przed rokiem 47%.

Łącznie obszar sytuacji finansowej i zdolności kredytowej wpłynął w kierunku istotnej poprawy barometru w bieżącym badaniu, choć warto dodać, że w porównaniu do długookresowej średniej oceny te wciąż są pesymistyczne.

Czynniki w obszarze poważnych wydatków w bieżącym badaniu oddziaływały nieznacznie pozytywnie na poziom BRCF, głównie na skutek wzrostu skłonności do korzystania z kredytu przy zakupie samochodu.

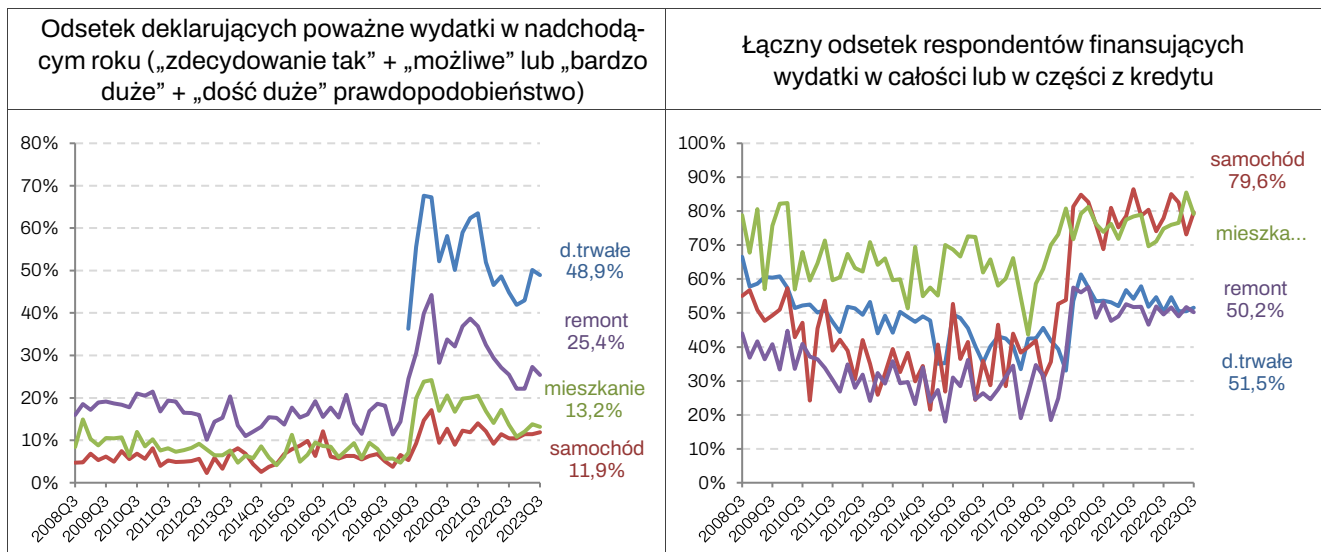
Podsumowując, nastroje konsumentów na rynku consumer finance są w trendzie wzrostowym, jednak utrzymanie takich tendencji nie jest przesądzone. Według wszelkich oczekiwań podwyższona inflacja utrzyma się na dłużej. Obecnie obserwujemy jej trend spadkowy, ale ten proces ulegnie zatrzymaniu w przyszłym roku i powstaje pytanie, jak na to zareagują gospodarstwa domowe oraz jak ukształtują się wtedy nastroje ekonomiczne. Dodatkowo cały czas istnieje duża niepewność regulacyjna dla sektora finansowego. Powstają kolejne regulacje zaostrzające warunki prowadzenia działalności na rynku consumer finance.

Składowe Barometru Rynku Consumer Finance

Obszar / Wskaźnik	j.m.	Średnia	VII'22	X'22	I'23	IV'23	VII'23	VII'23 kw/kw	zmiana r/r	zmiana do średniej	3MA kw/kw
Otoczenie makroekonomiczne											
Ogólna sytuacja ekonomiczna Polski – prognoza	% saldo*	-23,6	-52,8	-56,6	-38,8	-30,6	-22,9	7,7	29,9	0,7	11,2
Bezrobocie w kraju – prognoza (odwrócona skala)	% saldo*	-23,0	-38,5	-51,5	-38,4	-31,3	-20,8	10,4	17,7	2,2	10,2
Wydatki i skłonność do korzystania z kredytu											
Prognoza zakupu dóbr trwałego użytkowania	% planujących wydatki	59,1	44,9	41,9	43,0	50,1	48,9	-1,2	4,0	-10,2	2,3
Sposób finansowania planowanych wydatków na dobra trwałego użytkowania	% korzystających z kredytu	55,8	50,4	54,7	50,5	50,5	51,5	1,1	1,1	-4,3	-1,0
Prognoza zakupu samochodu	% planujących wydatki	12,6	10,5	10,5	11,5	11,5	11,9	0,5	1,4	-0,7	0,5
Sposób sfinansowania wydatków na zakup samochodu	% korzystających z kredytu	78,7	78,0	85,0	82,6	73,1	79,6	6,5	1,6	1,0	-1,8
Prognoza wydatków na remont domu/mieszkania	% planujących wydatki	35,7	25,5	22,2	22,2	27,3	25,4	-1,92	-0,1	-10,3	1,1
Sposób sfinansowania wydatków na remont domu/mieszkania	% korzystających z kredytu	52,7	49,6	51,7	49,0	51,8	50,2	-1,6	0,6	-2,5	-0,5
Sytuacja finansowa, zdolność kredytowa											
Zmiana sytuacji finansowej – prognoza	% saldo*	-14,4	-34,8	-35,7	-24,3	-18,5	-12,6	6,0	22,2	1,9	7,7
Stan portfeli gospodarstw domowych	% z nadwyżką bieżącą	39,7	50,5	44,5	47,8	51,1	54,7	3,7	4,3	15,0	3,4
Prognoza obsługi zobowiązań	% bezproblemowo	55,9	47,0	46,2	48,0	53,7	54,9	1,2	7,9	-1,0	2,9
Barometr Rynku Consumer Finance (BRCF)	pkt.	100,0	89,1	89,5	90,9	94,3	97,0	2,7	7,8	-3,0	2,5

* saldo = optymiści – pesymiści

POWAŻNE WYDATKI I ICH FINANSOWANIE

W bieżącym badaniu skłonność do ponoszenia wydatków w najbliższym roku dla większości analizowanych grup dóbr z wyjątkiem zakupu samochodów lekko się pogorszyła.

Wydatki na dobra trwałe w najbliższym roku planuje ponieść 48,9% respondentów (w tym 6,6% „zdecydowanie tak” i 42,3% „możliwe”). Poprzednio było to 50,1%, a przed rokiem 44,9%. Skłonność do ponoszenia wydatków na dobra trwałe, mimo lekkiego spadku w bieżącym badaniu, jest wyższa niż przed rokiem o 4 p.p., wciąż jest jednak niższa od długookresowej średniej, wynoszącej 59,1%. Warto dodać, że w okresie szczytowym, tj. w połowie 2021 r., wydatki na dobra trwałe planowało ponad 63% respondentów, a przed pandemią nawet ponad 67%. Spośród gospodarstw domowych deklarujących poniesienie wydatków na dobra trwałe 38% wskazuje na ich wzrost (wobec 37% w poprzednim badaniu i 44,4% przed rokiem). Odsetek oczekujących zmniejszenia wydatków wyniósł z kolei ok. 16% (ok. 15% w poprzednim badaniu i ok. 21% przed rokiem).

Skłonność do finansowania wydatków związanych z zakupami dóbr trwałych z kredytu nieznacznie wzrosła. Obecnie 51,5% badanych deklaruje chęć sięgnięcia w całości lub w całości po kredyt w przypadku takich zakupów (wobec 50,5% poprzednio i 50,2% przed rokiem). W tym odsetek respondentów planujących w całości z kredytu finansować takie wydatki wyniósł 14,8% (13,4% poprzednio i 15,3% przed rokiem), a planujących takie finansowanie częściowo jest 36,7% (37% poprzednio i 35,1% przed rokiem).

W bieżącym badaniu oceny w zakresie planowanych w najbliższych 12 miesiącach wydatków na zakup samochodu pozostały na zbliżonym poziomie do poprzedniego kwartału. Respondentów wskazujących na bardzo duże lub dość duże prawdopodobieństwo zakupu samochodu jest obecnie 11,9% (11,5% w poprzednim badaniu i 10,5% przed rokiem). Z drugiej strony odsetek tych, którzy oceniają to prawdopodobieństwo jako „zdecydowanie żadne”, zmniejszył się do 62,2% (64,8% poprzednio i 66,1% przed rokiem). Warto dodać, że nastroje w zakresie zakupu samochodu

przed kryzysem pandemicznym były bardzo optymistyczne w porównaniu do lat poprzednich i nawet po spadku w trakcie kumulacji pandemii były wyższe od długookresowej średniej – zaraz przed kryzysem na planowany zakup samochodu wskazywało ok. 17% respondentów.

Obecnie 79,6% gospodarstw domowych wskazuje, że przy zakupie samochodu skorzystałoby z kredytu (wobec 73,1% poprzednio i 78% przed rokiem). Biorąc pod uwagę zarówno popyt, jak i skłonność do korzystania z kredytu, koniunktura na rynku consumer finance w segmencie samochodów jest relatywnie dobra.

Prawdopodobieństwo zakupu lub budowy domu lub mieszkania w najbliższych 12 miesiącach utrzymało się na zbliżonym poziomie do notowanego w poprzednim kwartale. Obecnie 13,2% gospodarstw domowych uważa, że taki zakup jest w ich przypadku prawdopodobny, tj. wskazali wariant „możliwe” lub „zdecydowanie tak” (w porównaniu z 13,8% przed kwartałem i 13,7% przed rokiem), przy czym dominują umiarkowani optymiści (wariant „możliwe”), których jest ok. 10%, zaś zdecydowanych na zakup (wariant „zdecydowanie tak”) jest 3,3%.

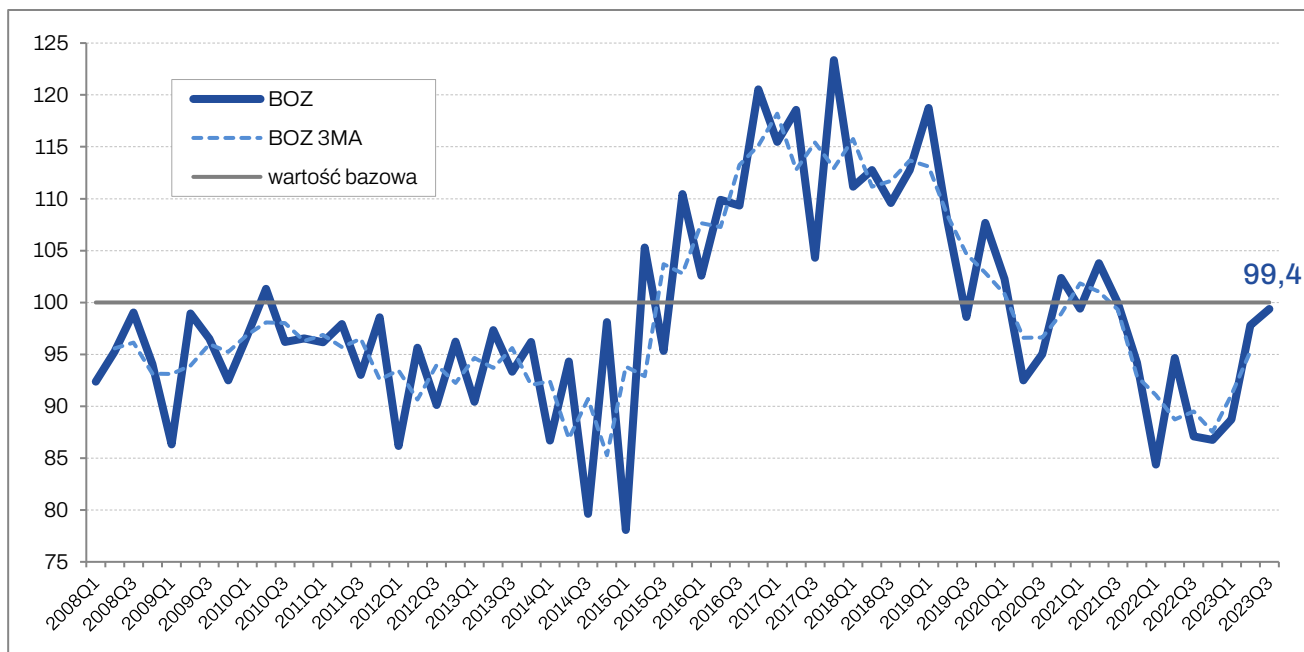
Przynajmniej częściowe sfinansowanie zakupu mieszkania kredytem planuje 79,2% (wobec 85,5% przed kwartałem i 74,8% przed rokiem).

W przypadku skłonności do poniesienia w najbliższych 12 miesiącach dużych wydatków remontowych lub podnoszących standard domu lub mieszkania zanotowano spadek, a dodatkowo obserwujemy w tym obszarze wyraźny trend spadkowy. Obecnie 25,4% respondentów ocenia prawdopodobieństwo poniesienia wydatków remontowych jako bardzo lub dość duże (wobec 27,3% poprzednio i 25,5% przed rokiem). Wystarczy przypomnieć, że przed kryzysem wskaźnik ten wynosił ponad 44%.

Skłonność do finansowania wydatków remontowych w całości lub części z kredytu również spadła. Obecnie wyrażają ją 50,2% respondentów (wobec 51,8% w poprzednim kwartale i 49,6% przed rokiem).

OBSŁUGA ZOBOWIĄZAŃ

Barometr Obsługi Zobowiązań (BOZ) wzrósł trzeci raz z rzędu do poziomu 99,4 pkt.

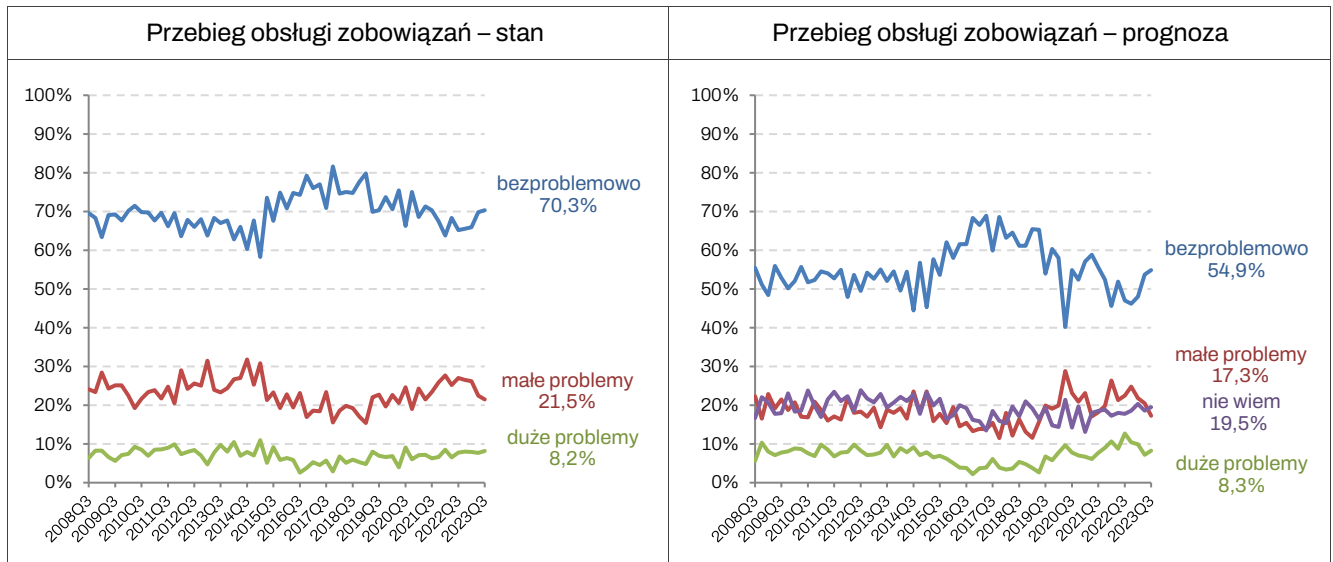

W III kwartale 2023 r. Barometr Obsługi Zobowiązań (BOZ) wzrósł trzeci raz z rzędu do 99,4 pkt., względem 97,8 pkt. w poprzednim kwartale i 87,1 pkt. przed rokiem. Łączny wzrost w ciągu trzech ostatnich kwartałów wynosi 12,6 pkt. Zarysował się wyraźny trend wzrostowy i wartość barometru jest już tylko nieznacznie niższa od długookresowej średniej (100 pkt.), czyli granicy wskazań optymistycznych. Warto jednak dodać, że przed kryzysem pandemicznym wartość BOZ wynosiła blisko 120 pkt., a w szczytowym momencie nawet ponad 123 pkt. Zgodnie z danymi KNF jakość obsługi kredytów konsumpcyjnych w sektorze bankowym jest w miarę stabilna, a udział kredytów zagrożonych (faza 3) wyniósł na koniec czerwca 2023 r. 8,6%, wobec 8,9% w I kw. 2023 r.

W przypadku bieżącej obsługi zobowiązań nadal dominują respondenci, którzy obsługują je bezproblemowo. Jest ich obecnie 70,3%, w porównaniu z 69,8% przed kwartałem i 65,2% przed rokiem. Na początku 2019 r. bezproblemową obsługę zobowiązań deklarowało blisko 80% respondentów, a w czasie kryzysu pandemicznego tylko 66%. Deklarujących małe problemy w bieżącej obsłudze jest obecnie 21,5% (wobec 22,5% poprzednio), z kolei na „duże problemy” wskazuje 8,2% (poprzednio

7,7% i przed rokiem 7,8%). Z opóźnieniami w obsłudze zobowiązań na ponad 6 miesięcy boryka się 2,2% gospodarstw domowych (podobnie jak przed kwartałem). Obserwujemy zatem polaryzację ocen.

W przypadku prognozy terminowości obsługi zobowiązań w najbliższych 12 miesiącach również dominuje grupa gospodarstw domowych spodziewających się bezproblemowej obsługi swoich zobowiązań, jednak jest ich zawsze mniej niż w ocenach obecnego stanu. Dodatkowo przewidywania co do przyszłej obsługi poprawiły się trzeci kwartał z rzędu, łącznie o 8,7 p.p. Obecnie 54,9% respondentów nie spodziewa się w nadchodzącym roku problemów z obsługą zobowiązań, w porównaniu z 53,7% przed kwartałem i 47% przed rokiem. Na przełomie lat 2018/19 bezproblemowa obsługa sięgała jednak nawet blisko 70%. Ubyło jednocześnie respondentów wskazujących na małe problemy z przyszłą obsługą zobowiązań – jest ich obecnie 17,3%, wobec 20,5% w poprzednim badaniu i 22,5% przed rokiem. Spodziewających się dużych problemów w tym zakresie jest obecnie 8,3% (wobec 7,2% poprzednio i 12,7% przed rokiem). Czyli w przypadku prognoz również mieliśmy polaryzację ocen.

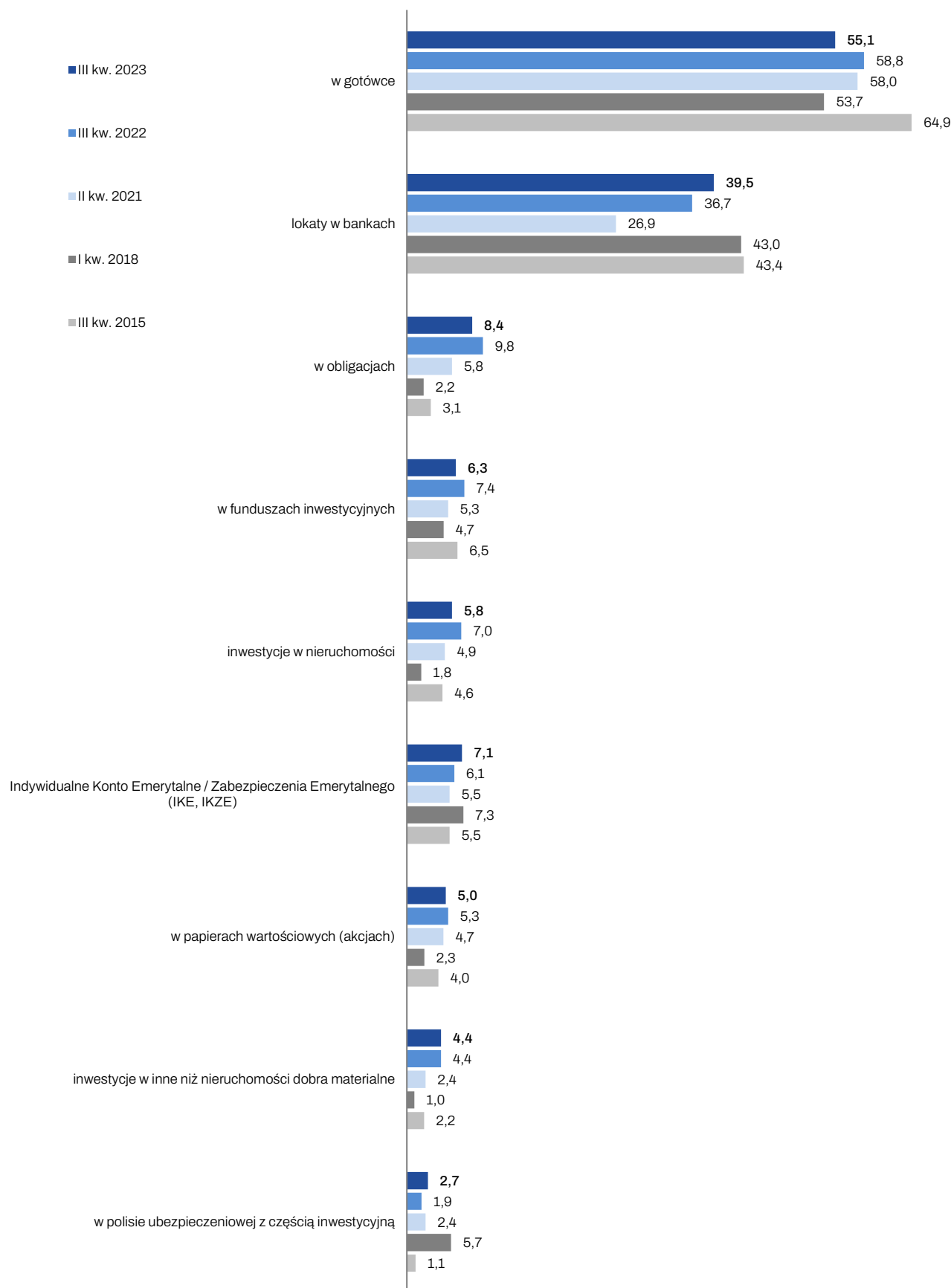

Składowe Barometru Obsługi Zobowiązań

Obszar / Wskaźnik	j.m.	Średnia	VII'22	X'22	I'23	IV'23	VII'23	VII'23 kw/kw	zmiana r/r	zmiana do średniej	3MA kw/kw
Bieżąca obsługa zobowiązań											
1. bezproblemowo	%	70,1	65,2	65,5	65,9	69,8	70,3	0,5	5,1	0,2	1,6
2. z małymi problemami	%		27,0	26,5	26,2	22,5	21,5	-1,0	-5,5		-1,7
3. z dużymi problemami, lecz opóźnienie spłaty nie przekracza 6 miesięcy	%		5,2	6,1	7,2	5,5	6,0	0,5	0,8		0,0
4. z dużymi problemami, lecz opóźnienie spłaty przekracza 6 miesięcy	%		2,6	1,9	0,7	2,2	2,2	0,0	-0,4		0,1
3+4. z dużymi problemami	%		7,8	8,0	7,9	7,7	8,2	0,5	0,4		0,1
Prognoza obsługi zobowiązań											
1. bezproblemowo	%	55,9	47,0	46,2	48,0	53,7	54,9	1,2	7,9	-1,0	2,9
2. z nie wielkimi problemami	%		22,5	24,8	21,8	20,5	17,3	-3,2	-5,2		-2,5
3. z dużymi problemami	%		9,4	8,6	7,8	5,8	5,8	0,0	-3,6		-0,9
4. zaprzestaniemy obsługiwać jakiegokolwiek zobowiązania	%		3,3	1,8	2,1	1,4	2,5				
5. nie wiem	%		17,8	18,6	20,3	18,6	19,5	0,9	1,7		0,3
3+4. z dużymi problemami lub zaprzestaniemy obsługiwać jakiegokolwiek zobowiązania	%		12,7	10,4	9,9	7,2	8,3	1,1	-4,4		-0,7
Barometr Obsługi Zobowiązań (BOZ)	pkt.	100	87,1	86,8	88,7	97,8	99,4	1,6	12,3	-0,6	4,2

Pytanie specjalne: formy oszczędzania

W jakiej formie Pana/-i gospodarstwo domowe odkłada/odłożyło zaoszczędzone pieniądze?

Mimo wysokiej inflacji Polacy nadal trzymają swoje oszczędności w gotówce. Na pytanie „w jakiej formie Pana(i) gospodarstwo domowe odkłada/odłożyło zaoszczędzone pieniądze?” ponad 55% respondentów odpowiedziało, że w gotówce. Choć obserwujemy tu spadek względem wskazań historycznych (przed rokiem było to 59%, w 2021 r. 58%, w 2018 r. 54%, a w 2015 r. nawet 65%), to obecny wynik jest zaskakujący, biorąc pod uwagę, że w 2022 roku inflacja była najwyższa od ćwierć wieku i wynosiła kilkanaście procent, a w 2023 r. utrzymuje się nadal na dwucyfrowym poziomie. Przy tak ogromnej inflacji oszczędności trzymane w gotówce bardzo szybko tracą na wartości. Niestety polskie społeczeństwo od wielu lat nie zabezpiecza swoich oszczędności przed inflacją. Jest to najprawdopodobniej efekt relatywnie niskiego stopnia edukacji ekonomicznej oraz faktu, że duża część gospodarstw domowych odkłada raczej drobne kwoty. W innych krajach w Unii Europejskiej skala utrzymywania oszczędności w gotówce jest dużo mniejsza. W sytuacji, gdy społeczeństwo trzyma dużo oszczędności w gotówce władze monetarne tym silniej powinny dbać o niską inflację. Utrata wartości oszczędności z tytułu utrzymywania się inflacji powyżej celu inflacyjnego w ostatnich trzech latach to 150–200 mld zł¹. Tę stratę można określić podatkiem inflacyjnym.

Drugie miejsce w rankingu form oszczędzania zajęły lokaty w bankach. W roku 2023 wraz z podwyżkami stóp procentowych do łask gospodarstw domowych wróciły lokaty. Obecnie tę formę oszczędności deklaruje 39,5%

respondentów, w porównaniu z 36,7% przed rokiem i jedynie 26,8% w 2021 r. (przy czym wówczas oprocentowanie depozytów było bliskie 0%).

Inne formy oszczędzania są znacznie mniej popularne – odsetek odpowiedzi w zakresie innych wariantów niż gotówka i lokaty nie przekracza 10%. Spośród tych form na pierwszym miejscu od dwóch lat znajdują się obligacje, na które wskazuje obecnie 8,4% respondentów, w porównaniu z 10% przed rokiem (nieznaczne zmniejszenie udziału prawdopodobnie wynika z przesunięcia w kierunku lokat) i jedynie 2–3% w latach 2015 i 2018. Na przełomie lat ta forma zyskała na popularności w związku z wprowadzeniem atrakcyjnych emisji obligacji, które są powiązane z inflacją, tak zwanych obligacji inflacyjnych. Na czwarte miejsce w rankingu form oszczędzania wysuwały się oszczędności w funduszach emerytalnych, wyprzedzając fundusze inwestycyjne. Te pierwsze zadeklarowało w bieżącym badaniu 7,1% respondentów, w porównaniu z 6,1% przed rokiem. Na fundusze inwestycyjne wskazuje z kolei 6,3% (w zeszłym roku 7,4%). Relatywnie wysoką pozycję zajmują też inwestycje w nieruchomości, z których korzysta 5,8% gospodarstw domowych (w poprzednim roku było to 7%). Wreszcie co dwudziesty respondent inwestuje w akcje (5,3% rok wcześniej), a ok. 4,4% zadeklarowało inwestycje w inne niż nieruchomości dobra materialne (podobnie jak przed rokiem). Najmniej wskazań uzyskała polisa ubezpieczeniowa z częścią inwestycyjną, z której korzysta około 2,7% respondentów (poprzednio 1,9).

¹ R. Benecki, S. Dudek, L. Kotecki, *Zagrożenia nadmiernego długu publicznego. Edycja 2023*, Instytut Odpowiedzialnych Finansów, Instytut Finansów Publicznych i Fundacja Przyjazny Kraj, Warszawa 2023; S. Kluza,

A. Sławiński „Ile kosztuje Polaków inflacja? Najostrożniejsze wyliczenia porażają”, *Rzeczpospolita*, 22.02.2023.

Budujemy kapitał społeczny
na rynku finansowym

www.zpf.pl